

Izhaja
vsakega 10. in 25.
v mesecu.

Naročen na za
leto 1927
30 Din.

Številka pošto-
čkovnega urada
Ljubljana 12.592.

Ljudska Samouprava

Glasilno gospodarstva, prosvete in politike.

Uredništvo
in upravnništvo:
Kočevje št. 18.

Telefon šte. 5.

Oglasi:

mali beseda 2 Din,
sicer po dogovoru.
V uredniškem delu
vrstica Din 10.—

Vsebina: Jahimov — London. — Bodočnost Kočevja. — Iz NRS. — Tedenske vesti. — Dopisi. — Socijalna politika. — Inzerat.

Jahimov — London.

Kočevje, 24. maja 1927.

Bajtarju, ki ima za mejaša izzivalnega kmeta bogatina, ni nič kaj ugodno pri srcu, ako le ta izziva spore; boji se, da mu prejalisej pogoltno posest, v tej ali oni obliki, navzlic vsem paragrafom ali pa še morda naravnost z njihovo pomočjo . . .

Ako je v vsakdanjem, zasebnem življenju, ki strogo zajamčuje pravice in dolžnosti posameznikov, tako, kaj naj pa rečemo potem o razmerju držav do držav, države do države, kjer vlada pod krinko mednarodne kurtoazije, mednarodne strpljivosti in načel človečnosti v resnici načelo močnejšega in zvitejšega? Zviti in prekanjeni diplomatje, to je pooblaščeniki zastopniki posameznih držav, vladajo tu, in ako so njih predstva preslaba, armade, število bajonetov, topov, aeroplanov in bojnih ladij odloča v spornem vprašanju. To je, na kateri strani jih je več, tam je tudi pravica . . . V jedru, to je odeta le v moderno obleko in tehniko, odloča torej še vedno srednjeveška „sodba božja“, a Napoleonov izrek, da maršira Bog, to je pravica, vedno le z močnejšimi bajoneti, je še v polni veljavi. Macht ist Recht, pravi Nemeč. Darin in Nietzsche sta vzor tudi modernih politikov, čeprav lakiranih z jeguljastim macchavelizmom, zmoderniziranim in oplojenim zlasti z Gumplowiczevimi teorijami . . .

V takem položaju se nahaja naša država srednjega reda nasproti velesili Italiji. V Italiji je po gornjih teorijah brezobzirno zvezal Musolini italijansko ljudstvo v fašistične snopiče. Je to silna moč, nagromadena v rokah enega samega človeka. Italija je že od nekdaj dežela socialnih, idejnih in političnih nasprotij, od starih Rimljanov, preko srednjeveških konkvistadorjev, tiranov, učenjakov in umetnikov pa preko Mazzinija, Cavourja do današnjega Musolinija. Gibčno in živahno italijansko ljudstvo, v čigar žilah se poleg romanske pretaka tudi precejšnja količina germanske, arabske in druge afriške krvi (sužnji!), je sicer skromno, toda nemirno in spremenljivo. Musolini točno ve, da mora v roke mu padli kapital, politično velemoč, na viden in otipljiv način uveljaviti, ker mu sicer utegne izdrkniti iz rok, kar bi bilo zanj brez dvoma nad vse usodepolno, ker bi isti trenutek oživel in prišli do polne veljave vsi od Musolinija ženjalno pogaženi zakoni in principi . . . Na zahod ne more, na sever ne sme, ostajata le jug in vzhod. Toda Afrika na jugu in Turčija na vzhodu pomenita lahko težko

avanturo, iz katere bi ne bilo veselega izhoda. Vrgel se je torej na najbližji vzhod, na Balkan, na nas, na neposredne sosede, na srednjega kmetiča, dočim je on politični grajščak.

Predvsem je s težkimi italijanskimi lirami pridobil odločujoče albanske veljake z Achmed Žogum na čelu zase. Povezal jih je z denarjem, interesi in kompromitujočimi dokumenti, zasedel faktično deželo ter jo vzel v posest in obdelavo kot lasten zapuščen grunt. Nato je sklenil z Albanijo v Tirani pogodbo, s katero Italija garantira večni obstoj italijansko-albanskega režima v Albaniji, z drugimi besedami, italijansko vlado pod albansko firmo na balkanskem polotoku, v našem boku. S tem je prišel Musolini v navskrižje z glavnim načelom naše zunanje politike, da Balkan le balkanskim narodom in ne tujim osvajačem, ki bi vpeljali režim moderne raje . . . Italijanom prijazni Ninčič je vsled tega odstopil. Da bi nas strl, nas je začel Musolini obkroževati: s priznanjem ruske Besarabije Romuniji je pridobil le-to in ji dal še par sto milijonov lir pesojila, orožja itd. Grčijo je naščuval zoper nas, da ni hotela odobriti od diplomatov že podpisanih solunskih konvencij, kazoč ji obenem pot do Skoplja, v Sofiji je ponudil Bolgarom zavezništvo, in končno je dvignil Madžare iz evropske osamljenosti ter sklenil z njimi formalno zvezo „za življenje in smrt“. Nato je zarožljaj s sabljo, oziroma pravilno, njegovo časopisje je v napol oficijelni obliki 19. marca objavilo, da mi rožljamo, da mi pripravljamo vojno proti Albaniji in Italiji in da nezaslišano maltretiramo tistih par Italijanov, ki so vsled lastne eksistence in kruha ostali v naši državi, dasi so optirali sicer za Italijo . . . Odgovor, podan koncem marca v beograjski skupščini od zunanjega ministra dr. Periča je bil nad vse učinkovit, ker je bil preprost in odkrit; pozval je vso evropsko in svetovno javnost, da pridejo na lice mesta gledat, kje je volk in kje jagnje. Našo absolutno miroljubnost je podčrtal sam naš kralj Aleksander v pogovoru z angleškim žurnalistom. Med tem je cela vrsta angleških in ameriških „turistov“ z avtomobili obšla naše meje, drugi zopet Albanijo in Italijo. Rezultat je bil za Italijo naravnost porazen. Italijanska izmišljotina je postala jasna pred vsem svetom . . . To je bil težak udarec za Musolinija. Toda sledili so še drugi. Vsled madžarsko-italijanske intimne zveze je izgubila zaupanje Romunija, na katere najbogatejše kraje aspirira Madžarska. Tudi Sofija

je dala razumeti, da ji italijanska politika v Albaniji nič kaj ne ugaja, a Madžarska je hitela zatrjevati, da ima njeno prijateljstvo z Italijo le vrednost ob istočasnem prijateljstvu z Jugoslavijo . . . Italijanski osvojevalni načrti, ki bi podrli mirovne pogodbe in vrgli Evropo v negotovo temo, so postali na ta način očitni in blamirani pred celim svetom.

V tem razpoloženju se je sestala 13. maja v Jahimovu na Češkem Mala antanta, to je naša država s svojima zaveznicama Romunijo in Čehoslovaško. Dogodki zadnjih časov so vidno vplivali na razpoloženje in sklepe. Mala antanta je uvidela nujno potrebo sodelovanja v Podonavju, da se obdrži stanje in ravnotežje stvoreno po mirovnih pogodbah. In šla je še korak dalje: ugotovila je zavezniška gospodarska načela, po katerih naj se vodi med zaveznicami skupna gospodarska politika, da se ustvari tako interesna atmosfera, ki bi dala koristiti tudi ostalim podonavskim državam (Avstrija, Madžarska, Bolgarija), ako bi vstopili v Malo antanto.

15. maja je Mala antanta končala svoje v političnem svetu jako opaženo zborovanje.

Dan na to pa so se sestali v Londonu predsednik francoske republike Doumergue, francoski zunanji minister Briand, angleški kralj Jurij in angleški ministerski predsednik Sir Austen Chamberlain. Posvetovali so se brez dvoma o vseh svetovnih političnih vprašanjih (Kitajska, Rusija, Nemčija, Italija, Sredozemsko in Jadransko morje, Mala Azija), o čemur svedoči tudi v Londonu nato izdani komunike. Obnovili sta obe državi staro Entente Cordiale, ali Veliko Antanto na podlagi sporazuma o vseh svetovnih vprašanjih. A med komunikejem iz Jahimova in komunikejem iz Londona obstoji taka sličnost, da je težko verjeti, da bi bil to le slučaj.

Motenje evropskega miru in italijanski osvojevalni načrti so torej za dogleden čas pokopani. Pokopala sta jih Jahimov in London. Morda pa tudi nekoliko prehud italijanski apetit

Dr. S.

Bodočnost Kočevja.

Ker se sliši zopet o novih tvornicah, ki naj se podignejo v Kočevju, o železniški zvezi Kočevja z morjem in raznih drugih načrtih, je obiskal te dni naš urednik mestnega župana kočevskega, odvetnika Dr. Ivana Sajovica, da sliši iz njegovih ust, kaj je na vseh teh govoricah resnega. Go-

spod župan je našega urednika izvanredno ljubeznjivo sprejel ter mu na njegova vprašanja podal približno sledeča pojasnila:

„Poglejte, gospod urednik, na zemljevid. S potegnitvijo državne meje od Rakeka na Snežnik je ostalo Kočevje, ki leži takorekoč na sklopu vseh dolin jugozapadne Slovenije, edino večje in važnejše gospodarsko središče od ljubljanskega polja pa tja do hrvatsko-slovenskega Posavja. Od Karavank pa do našega morja imamo le štiri notranja gospodarska središča z lastnimi gospodarskimi območji in to ljubljansko, zagrebško, karlovsko-sušaško in kočevsko. Poglejte kočevsko veletrgovino in številne tvornice, ki se neprestano razširjajo, in posvetite trenutek podjetnosti naših someščanov, ki direktno trgujejo in izvažajo v Južno Srbijo, Južno Italijo, tudi z Egiptom, Grčijo in Španijo obstojajo direktne vezi, a v notranjem trgu kupujejo predvsem od producenta, in šele, ako to ni mogoče, kupujejo potrebno blago od veletrgovcev v Zagrebu, na Sušaku in Ljubljani. Z zvezo Slovenije, to je tudi Kočevja z morjem, pravilno s Sušakom, bo nastalo močno skupno kočevsko-sušaško gospodarsko območje, ki bo očitovale svojo učinkovitost globoko v zaledje in to ob znani kočevski točnosti in solidnosti v najbolj solidnem gospodarskem pravcu. Pri tem bo postala proga Sušak-Kočevje-Ljubljana-Celje-Maribor in obratno glavna gospodarska žila Slovenije, pri čemur bo tekla tudi važna paralelna cesta, kot razbremenitev in rezerva prve, proga Zidanmost-Sevnica-Št. Janž-Novomesto-Straža-Kočevje. Kočevje postane središče teh dveh velikih trgovskih žil, ker bo ležalo na njih sklopu in bo predstavljalo prvo gospodarsko-trgovsko in prometno-etapno točko k morju in od morja. Kaj to pomeni, je jasno. Sedaj morda tudi uvidite, zakaj sem se tako intenzivno, ob molku vse naše slovenske javnosti, zavzimal za železniško zvezo Straža-Kočevje, ki bo tako iz gospodarskega kot varnostnega vidika v zvezi s progjo Št. Janž-Sevnica ali še celo Novomesto-Brežice za Slovenijo neprecenljive vrednosti. Dopolniti jo bo treba le še s kratko zvezo Kočevje-Ribnica ali Žlebič, ki že obstoji, in od tu na Sodražico in Rakek, toda tako, da tudi na lesu in živini bogati Loški potok pride na svoj račun.

Računite je z vso resnostjo, da bodo ti prometni načrti najdalje tekom enega desetletja uresničeni. Kočevje bo vsled teh tako ugodnih zvez imelo odprt svet na vse strani, tako notranji trg kot tudi morje.

Ako primerjate sedaj, gospod urednik, podjetnost kočevskega prebivalstva brez razlike narodnosti, v mestu in na deželi, njih inteligenco, štedljivost in skromnost ter veliki napredek v zadnjih letih v obrti, industriji in trgovini, ter kajžarsko gospodarstvo v celem okraju, ki naravnost sili prebivalstvo v obrt, trgovino in industrijo, z gornjimi prometnimi prilikami, moramo reči, da čaka Kočevje, ako se bo zavedalo svoje po novih prilikah izvanredno ugodne lege, jako lepa bodočnost. Pri tem ni prezreti, da predstavlja dvojezičnost našega okraja tudi važen pomožni faktor napredka, ker omogočuje prebivalstvu širše duševno obzorje in večjo izobrazbo, posredujoč mu pridobitve dveh narodov in omogočujoč nam, da jih strnemo tu v plodovito višjo enoto.

Naloge, ki se za to bodočnost stavljajo mestu Kočevju, bi strnil v tri skupine: v tehnične, socialne in kulturne. Izmed

tehničnih je treba predvsem napraviti regulacijski načrt mesta, ki naj ugotovi razvojno smer mesta za prihodnja desetletja in stoletja. V ta namen sem kot župan že rezerviral par desetisočakov. Žnjim vred bo treba uveljaviti določen stavbni red, ki bo zagotavljal ličen, praktičen in dostojen razvoj mesta, prilagoden okolici, tlom, ukusu in modernim higijeničnim in sanitetnim zahtevam, pa tudi materijelni možnosti prebivalstva. Pri tem bo od starega marsikaj odletelo, n. pr. sedanji pokopališči. Vzporedno s tem delom je spraviti v red dose-danjo kanalizacijo, vodovod in električno omrežje, kar se, kot vidite, pod obstoječim občinskim odborom stalno in sistematično obnavlja. Istočasno je treba poseči v mesto in okolico z nalogami kakšnega olepševalnega društva in planinske podružnice: treba je napraviti lepa pota s klopiciami v ravnini in na Fridrihštajn, kamor bi ob razvalinah Novega Gradišča celjskega grofa Fridrika in njegove Veronike Deseniške podignjena planinska kočja vabila tuje in povzdignila tujski promet. Čolnarstvo na Rinži je treba urediti in razviti v smotren šport. Cesto skozi mesto je treba tlakovati, da ne bo podobna gozd-nemu jarku, kar je naloga Okrajnega cestnega odbora. Uvedlo se bo škropljenje cest in ulic, da se ob silnem prometu skozi mesto zatre nadležni prah. Rezervirati je treba prostore za predstoječe sresko sodišče, novi kolodvor, vojašnice itd.

V socialnem oziru je treba imeti pred očmi, da tvori večino kočevskega prebivalstva kvišku stremeči mali obrtnik, delavec privatni nameščeneč in državni uradnik. Vsi ti s pridnostjo svojih rok in uma ustvarjajo dobrine in napredek celoti. Vsled tega je celota dolžna, da se vsaj toliko pobriga zanje, da onim, ki žele trajno posvetiti svoje moči napredku mesta in njegovih podjetij, pomaga ustvariti lasten dom, ker je stanovanjska beda z napredkom mesta nezdružljiva. S tem bodo na eni strani ohranjene dragocene strokovne in ustvarjajoče moči skupnemu napredku, na drugi strani pa z novimi domovi pridobi mesto tudi na zunanosti in dohodkih. V tej zvezi čakata tudi Zdravstveni dom in bolnišnica z mestno hiralnico ali ubožno hišo svojega ustvaritelja oziroma popolnitelja. Tudi je iz vidika človečnosti Občinska posredovalnica za brezposelne nujno potrebna.

V kulturnem pogledu prihaja v poštev šolstvo in kulturno-društveno življenje. Prvo je predvsem važno. Z nad vse krasnim razvojem Dijaškega Doma v zadnjih dveh letih je smatrati lepo procvitajočo realno gimnazijo za osigurano. Ta je takorekoč temeljni kamen v razvoju kočevskega mesta, ker obstoj srednje šole privlačuje in drži obrtne in industrijske strokovnjake pri nas ter jih udomačuje. Tudi zajamčuje prvovrstno uradništvo. Obrtnemu in strokovnemu šolstvu bo pa treba posvetiti večjo pažnjo, da se pomore naraščaju do boljšega kruha. V ta namen prihaja v poštev vrnitev poslopja nekdanje industrijske šole mestu, kjer so sedaj slepi, kar je za nje le muka, ker Kočevje ni za nje in pa še dražje je kot Ljubljana. Za ev. tekstilno šolo prihajata le Kranj in Kočevje v poštev. Kar se tiče osnovnega šolstva, podpira mestna občina revne otroke z učili ter jih še celo oblači in obuje. V ta namen vstavljam v redni proračun mestne občine vsako leto določene zneske, ki jih plenum obč. odbora

vedno odobri. V tej smeri bo občina vstrajala in po možnosti še več dajala, toda le tam, kjer je resnična beda in nujna potreba. Te pa v industrijskem Kočevju žalibog ni malo.“

„Kaj pa nove tvornice, gospod župan?“

„Stvar je resna. Dalekovidni narodni gospodarji že danes uvidevajo bodočo prometno važnost Kočevja, ki s prebivalstvom v okrajnem zaledju predstavlja solidno delovno rezervo in si pravočasno osiguravajo primerna mesta. Nova bombažna tvornica ob Rinži nasproti župne cerkve bo po načrtih lastnika eno največjih podjetij v Sloveniji. Potrebni denar je že v Kočevju naložen in pogodba perfektna. Trikotažna tvornica pride drugo leto in je prostor toliko kot osiguran. Tvornica, ki bi imela obratovati v nekdanjih Industrijskih podjetij, ne pride, pač pa je pričakovati, da sedanji lastnik staro obratovanje zopet obnovi. To tem bolj, ker v kratkem začne z obratovanjem velika električna centrala Trboveljske v pomeriju mesta, ki bo po nizki ceni oddajala tvornicam tok kot svetilno in gonilno energijo, kar se deloma vrši že sedaj.“

„Vidite“, se je smehljaje poslovil gospod župan od mene, „čaka nas ogromno delo, ako hočemo biti nalogam javnega, skupnega interesa in bodočnosti kos; z združenimi močmi in složnim sodelovanjem vseh delavoljnih mož in faktorjev se bo gornji program v korist celega mesta in okraja ter njegovega prebivalstva brezdvomno izvršil.“

Iz NRS.

Običajni družabni sestanek NRS Kočevje se vrši prvo soboto v juniju ob pol 9 uri zvečer v gostilni Marincelj v Kočevju.

Zaupniki NRS po okraju Kočevje naj stopijo do 5. junija t. l. v zvezo s člani in prijatelji ter do 8. junija sporoče predsedniku srezkega odbora svoje vtise.

Tedenske vesti.

Umrli je v Kočevju nadarjeni dijak tretješolec Stanko Beljan, sin hišnega posestnika in prvega slovenskega gostilničarja v Kočevju. Ob odprtem grobu se je imenom zavoda in učencev poslovil od njega njegov razrednik gospod prof. dr. Ilc. Uglednim starišem, ki so z izgubo veliko obetajočega sina utrpeli težak udarec, tudi naše sožalje.

† Maks Wudler. Dala ga nam je rožna in smejoča se Savinjska dolina, kršnega, vitkega sina, moža značaja, idealista, mladinskega delavca in organizatorja. V najtežjih časih, ko nas je moril strupeni južnoštajerski nemškutarski duh, ni bil Maks med tistimi, ki so klonili in molčali, ampak med onimi, ki so snovali in ustvarjali, idealno in požrtvovalno v pravem pomenu te besede. Ko so se junija 1914 vršile občinske volitve v Laškem, je bil Maks Wudler poleg sedanjega šolskega upravnika Kislingerja v Laškem v vrstah tistih, ki so z golimi izbočenimi prsi stopili prodirajočemu nemškutarstvu nasproti, postavili lastno, prvo slovensko kandidatno listo ter izbojevali prvo slovensko zmago v štajerskih trgih. Cela Slovenija, zlasti pa naša Primorska, je ob tej zmagi, ki je posvedočila življensko silo Slovenstva na Štajerskem, od veselja zatrepetala, a mladi, podjetni narodni laški pionirji so že vprli komolce v Slovensko Bistrico, Celje itd., da se tam ponovi isto. Svetovna vojna je preprečila naravni proces, ki so ga pa dopravdale konečno mirovne pogodbe. In v svoji Jugoslaviji, lepega cvetečega

meseca majnika je, ljubljen nad vse od svoje mladine in oboževan od soproge in ljubkih svojih otrok, naš Makso zatisnil za vedno svoje mehke oči... Naj mu bo zemljica lahka — duh očeta pa naj živi v njegovih otrocih!

Proslava materinskega dne je priredil v nedeljo dne 15. maja t. l. Pomladek „Rdečega križa“ na zasebni osnovni in meščanski šoli v Kočevju, to je v „Marijinem Domu“. Kot še doslej vselej je tudi to pot pokazal „Marijin Dom“, kako odličnim rokam je zaupana v vzgojo dekliška naša mladina. Opazilo se je zlasti, da gojenke nemške narodnosti v ničem ne zaostajajo za svojimi slovenskimi tovarišicami. Proslava je bila izvanredno dobro obiskana.

Penzioniran je profesor Evgen Jarc iz Ljubljane, član odbora oblastne skupščine ljubljanske. Prof. Evgen Jarc je parlamentarec iz Šušteršičeve šole; izvanredno globoke izobrazbe, širokega obzorja in svet-skih manir bi lahko v SLS igral vodilno vlogo, ako bi ne bilo tudi v SLS tako kot v vseh povojnih strankah: da predvsem prazni klasje dvigajo visoko glavo. Povojni masi so še vedno ljubša široka usta, kot pa precizni možgani.

Gospodarski Svet ali Privredni Svet za reševanje gospodarske krize stopi v kratkem v življenje. Tozadevna uredba je že gotova in pride te dni v ministerski svet, od tu pa v finančni odbor, da jo sprejme. V Gospodarski Svet bodo poslale organizacije gospodarskega življenja svoje delegate. Njih skrb bo odstranitev gospodarske krize v državi ali vsaj njeno omiljenje. Ker bodo sedeli v Gospodarskem Svetu možje praktičnega življenja in izkustva, je pričakovati, da najdejo pota in sredstva za poživitev naših gospodarskih središč in trgov. Važno vlogo bo igral Gospodarski Svet zlasti pri določitvi, kako naj se porabijo posojila.

Na aeroplanu „Beli ptici“ sta hotela dva Francoza, Nungessere in Colli, v nepretrganem poletu preleteli črto Pariz-New York, ki je dolga okoli 6000 km. Zašla sta v vihar na morju in že 10 dni ni sledu o njih. Izginila sta najbrže v valovih z letalom vred. Med tem je pa ameriški Šved, 25 letni Karl Lindbergh molče pripravljaj svoj komaj 12 m široki aeroplan, se vzdignil v New Yorku in v 33 urad priletel sam brez spremljevalca srečno v Pariz. To je pa polet, ki ga upravičeno občuduje ves svet, ne samo tehnični. Za Pariz, kamor je priletel zvečer ob pol 11. uri ob stotisočglavi nanj čakajoči množici, je bila to izvanredna senzacija. New-York je pa od veselja nad uspelim poletom njih rojaka takorekoč obnoreli. Ljudje so se od veselja objemali in poljubljali na ulici, ženske jokale od radosti, nepregledne množice pa demonstrirale in vzklikale v patriotičnem navdušenju. Lindberghu je kazal pot v Pariz največji reflektor sveta, ki je močan za dva milijona sveč in sveti 200 km daleč od Pariza.

Ena prvih poti Lindberga v Parizu je bila, da je obiskal mater svojega ponesrečenega kolege Nungesserja ter jo tolažil, češ, da ni izključeno, da se nahajata Nungessere in Colli na kakšnem o.oku, kjer sta morala pristati in čakata ladje. Aeronavtski mecen so za vse tri letalce poklonili visoke svote.

Ugibanja o spremembi vlade so prazne marnje. Mesto da si različni naši voditelji in strankarji s papirnati komolci skušajo prikrčiti prostor za svoj lonček juhe pri vladnem ognju, naj bi si raje dali za pokoro tritedensko premišljevanje o nalogah, za katere jih je ljudstvo volilo in zakaj da teh nalog niso izpolnili. Morda bi jih pri tem le toliko sveti Duh razsvetlil, da bi opustili stare izrabljene in neplodovite steze ter bi jo morda le skupaj ubrali po široki, skupni cesti, složno in premišljeno, ki bi vodila k resničnemu delu za državo in ljudstvo, k smotrenemu urejevanju in ustvarjanju, ne pa k večnim preprirom za skodelico leče. Morda jim pa baš obstoječa vlada hoče dati ta rok za premišljevanje? Ali še vedno ne razumijo znamenjev nove dobe, ki ne sme imeti ničesar skupnega s povojno konjunkturo?

Državni odbor za štedenje in reformo uprave predvideva zakon o proračunu za l. 1927/28. Ta državni odbor ima zakonita pooblastila za naloge, ki bi jih sicer morala reševati skupščina, parlament, toda ta je v svesti si svoje nemoči, predvidel v proračunskem zakonu poseben odbor s pooblastilom, da te naloge, zlasti tudi one, ki so v zvezi za rešitev gospodarske krize v državi, reši. Po zakonu izbere finančni odbor parlamenta 14 članov, 8 jih pa imenuje kralj z ukazom. Finančni odbor je svojih 14 članov že izbral. Med njimi je eden tudi Slovenec, posl. Smodej. Državni odbor bo predvidoma najpreje določil funkcije države, odločil od njih, kar gre samoupravam ali pa priyatni inicijativi. V zvezi s tem se govori o komercijalizaciji železnic, rudnikov, državnih posestev in domen, ki naj bi se dale v zakup zasebnikom, kar bi nosilo milijarde in bi bilo boljše upravljano. Davkoplačevalci bi bili tako razbremenjeni. Nato pride na vrsto reorganizacija uprave s smotreno razdelitvijo dela in osebno odgovornostjo posameznih funkcionarjev. S tem bo odpadlo 50% dosedanjih uradov, pa tudi stroškov.

Dopisi.

Osilnica. Tu je bil izvoljen za člana Okrajnega cestnega odbora soglasno naš župan gospod Ivan Kovač.

Velike Lašče. V četrtek dne 26. maja se vrši posvetitev novega vodovoda in elektrarne. Vabimo prijatelje iz okraja na udeležbo. Nova nad vse potrebna ljudska naprava je delo in uspeh gospoda Ivana Pucelja, ministra na razp. in narodnega poslanca.

Socijalna politika.

Kdo naj v Kočevju zida.

V zadnjem času se v Kočevju zopet mnogo govori o gradbeni akciji. Ne vem, so li temu vzrok bližajoče se volitve ali pa je povod strah pred ukinjenjem stanovanjske zaščite. Mislim, da je drugo, kajti vsled predvidene ukinitve stanovanjskega zakona že marsikomu takorekoč voda v grlo teče.

Posledice ukinjenja stanovanjske zaščite bodo strašne, osobito pri nas v Kočevju, ki se naglo industrijalizira. Zidajo se samo obratovališča, stanovanja pa ne. Z novo tvornico bodo prišli novi ljudje in iskali strehe v mestu za se in za družine, kar bo že itak občutno stanovanjsko bedo še povečalo. Cene stanovanjem bodo dosegle višino, o kateri se nam danes zdi, da jo povprečnik ne zmore. Pa tudi za drag denar marsikdo ne bo dobil stanovanja in bo na cesti, čim se zakon neha. Če se resno zamislimo v položaj teh ljudi, ki bodo v najhujši zimi z družinami na cesti, — in to se lahko zgodi vsakemu izmed nas najemnikov — vidimo, da se v tem pogledu mora čimprej nekaj storiti. Tu obledi vsak še tako lep program političnih strank. Mož, ki bo rešil ta problem, naj si bo svest, da si je pridobil ne samo zaupanje, temveč tudi srca vseh onih, ki s strahom pričakujejo prihodnje zime.

Tu ni več časa za premišljevanja in obljube, graditi je treba takoj; doslej se ni storilo še nič. Priznam, da je marsikje mnogo dobre volje, le nihče se te zadeve resno ne poprime; vsak bi jo rad odvalil na drugega. Temu je vzrok to, da si še nismo na jasnem, kdo naj zida. Evo vam k temu nekaj besed.

Gradbena zadruga ni mogoča v Kočevju. Zadruga misel je pri nas še premalo razvita. Če v večjih krajih te vrste zadruge komaj životarijo in se morajo boriti z raznimi težkočami. Čeprav bi občina podprla tako zadruge s kreditom, bi se težko dobilo primerno število zadružnikov, ki bi svoje morebitne prihranke vložili v zadruge in bi si poleg tega naprtli še ogromne dolgove svoje in ostalih zadružnikov. Osobito za javne nameščence bi bil ta korak riskanten, kajti nenaden polom zadruge, bolezen, smrt, premeštev ali kaj sličnega, jim lahko prekriža račune in jih pripravi ne samo ob prihranke in hišico, temveč zgubijo lahko še dve tretjini svoje plače ali pokojnine, ki jim jo zarubijo za dolgove.

Drugi razlog, da zadruga ne uspe, je ta, da Kočevje še danes ni tako privlačen kraj, da bi si vsakdo zaželel tu ostati. Največ jaynih nameščencev šteje mesece ali leta do dne, ko bodo lahko šli drugam, kjer so ugodnejši življenjski pogoji — boljše stanovanjske in gradbene prilike.

Mnogo je tudi indiferentnih; sami si ne morejo pomagati, riskirati si ne upajo, zato

Glavnica . . . 3.000.000 Din
Rezerve proti . . . 700.000 „
Stanje vlog ca 20.000.000 „

Brzjavni nasl.: Merkantilna

Telefon interurban:

Kočevje št. 3 - Ribnica št. 4.

MERKANTILNA BANKA

centrala KOČEVJE, podružnica RIBNICA

kupuje in prodaja dolarje in druge valute, vrednostne papirje, srečke itd. Izvršuje nakazila in vnovčenje v tu- in inozemstvu. Izvršuje vsa v bančno stroko spadajoča posla. Zveza z Ameriko.

Je dragevolje strankam na razpolago brezplačno z informacijami glede kateregakoli denarnega posla.

Obrestovanje vlog do dneva pologa do dneva dviga:

brez odpovedi 5%
na 1 mesečno odpoved 6%
na 3 mesečno odpoved 7%
na 6 mesečno odpoved 8%

Rentni in invalidski davek plača banka sama.

Uradne ure: od 1/29. do 12. predpol. in od 3. do 5. ure popoldne.

tišče pasivno glavo v pesek in s strahom čakajo kaj bo, v nadi, da bo morda stanovanjska zaščita podaljšana, ali pa, da jih bo usoda na kak drug način obvarovala pred najhujšim.

Vse to je uvidel pripravljalni odbor za gradbeno zadrugo in prišel do zaključka, da je gradbena akcija na zadružni podlagi pri nas nemogoča. Od te strani nam toraj ni pričakovati pomoči.

Drugi projekt je ta, da naj občina sama kupi primerno zemljišče, parcelira, vpelje vodovod in elektriko ter nato stavbene parcele po znižani ceni nudi posameznikom, ki se obvežejo v določenem času zidati. Tudi iz te moke ne bo kruha. Pregovor „kdor ima preveč denarja, naj hiše zida“ ni bil še nikdar tako resničen, kot je dandanes. Reflektante, ki bi po plačilu stavbnega sveta vsaj polovico gradbenih stroškov lahko plačali iz svojega, bi v Kočevju lahko na prstih ene roke seštel. Naj javni nameščeneč — čeprav ima nekaj prihrankov — začne zidati na ta način, se mu lahko zgodi, da bo imel polovico hiše nedodelane, pa ne dobi več kredita; nakar mu prodajo hišo za polovično ceno, za druge dolgove in stroške pa mu bodo odtegovali dve tretjini plače ali pokojnine, dokler bo živ. Kdor se upa na lastno pest zidati hišo, lahko kupi tudi stavbni prostor, ki si ga izbira po svoji volji. Da bi pa premožnejši sioji zidali hiše za najemnike, na to ni misliti, kajti najemninski davek z dokladami in popravki vzame vse, in se to ne rentira, najsi bodo najemnine še tako visoke.

Ni tedaj družega izhoda, kakor da zida občina, odnosno Mestna hranilnica ali Premoženska uprava ali pa vse tri skupaj. Z 2 milijoni Din se lahko postavi najmanj 20 enodružinskih hiš in stanovanjski problem je rešen.

Da bi občina zidala večnadstropne hiše in oddajala stanovanja v najem, vsled visokih najemninskih davkov ne bi kazalo. Take stavbe se ne bi rentirale in izguba bi bila prevelika. Pri enodružinskih hišah pa sploh ni potrebno, da občina kaj žrtvuje, ker za take bi bilo dovolj kupcev. V mislih imam enodružinske, visokopritlične hiše z malim vrtom, vežo, kletjo, kuhinjo, shrambo, event. kopalnico in dvema sobama v pritličju in eno v podstrešju. Lahko bi se gradile dvojne hiše, z vhodi na obeh straneh. Recimo, da bi stala taka hišica 70 do 100.000 Din, bi znašale obresti z 10letno amortiz. cijo vred 500 do 800 Din mesečno. Gotovo se zdi to marsikomu preveč; morda sem nastavljal to vsoto nalašč nekoliko previsoko. Pomislimo pa, da čim se ukine stanovanjska zaščita, ne bo znašala navadna stanarina za eno prilično stanovanje nič manj. Kdor pa se hoče omejiti, lahko odda sobico, bodisi v pritličju ali v podstrešju v podnajem, za kar dobi mesečno najmanj 100 Din, kar mu breme znatno zmanjša. Ne dvomim, da bi se za take hišice dobilo dovolj reflektantov. Marsikdo, ki danes še ugiba, jeli bi ostal v Kočevju ali bi si pomagal drugam, bo izkoristil to pri-

liko, kajti pri taki akciji ne more ničesar izgubiti in lahko pride do lastne hišice, ki bi jo sicer ne imel. Pri event. nesrečah ali premetitvah pa bi občina ali Mestna hranilnica lahko šla posameznikom na roko in bi storila pogodbo ter vrnila vplačila, odštevši seveda obresti in event. odškodnino za uporabo hiše. S tem bi ne bil nihče oškodovan. Občina, odnosno kreditor ne more pri tej akciji ničesar izgubiti, kajti hišice se prepisejo na lastnika šele, ko so popolnoma plačane, in cena takim hišam ne bo padla, prej se bo še zvišala, čim se ukine stanovanjski zakon. Pri akciji bi se upoštevalo v prvi vrsti one reflektante, ki plačajo vsaj del kupnine takoj. Vem, da bi bilo precej takih, ki bi lahko plačali najmanj eno tretjino ali pa še več. Ti bi tedaj preje prišli do svojih hiš.

Omenim še, da če gradi občina ali Premoženska uprava ali Mestna hranilnica v večjem obsegu in po določenem načrtu, jo bo to stalo manj, kakor pa bi stala hiša vsacega posameznika. Pri tem se lahko gleda tudi na lično obliko hiš, da bodo nove hiše v okras mestu, kar pa gotovo ne bo, če si bodo posamezniki postavljali kolibe po lastnem okusu, niti ne, če bo gradila zadruga, koje sredstva bi bila omejena.

Edino ta način zidanja je priporočljiv, vsaka druga akcija je nemogoča.

O tem, kako in kje naj se zida, na željo prihodnjic kaj več. Skrbnik.

Izdaja za konzorcij in urejuje Ivan Bedina, Kočevje.
Tiskarna J. Pavliček, Kočevje.

Ali sem že plačal naročnino?

Županstvo mestne občine Kočevje.
Št. 612/1927.

Poziv.

Ker vsled naraščajoče industrije v mestu Kočevje postaja vedno bolj nujno, da se napravi čimprej regulacijski načrt mesta, je v ta namen potrebno tudi, da se ugotovi približna stavbna razvojna linija za bližnjo bodočnost.

V ta namen

vabim

1. one zemljiščne posestnike iz mesta Kočevje, ki so pripravljene prodati svoja zemljišča za namravane stavbe z navedbo parc. števil in ceno za m²;
2. one stranke, ki jih veseli graditev nove hiše v Kočevju, z navedbo bližnjih okoliščin, da se oglase do konca maja 1927 pri podpisnem županstvu popoldne med 3. in 4. uro, z navedbami 1. oziroma 2., da dobi županstvo potreben pregled.

Pripominja se, da so nove ali bistveno prenarajene stavbe s 100% pridobitkom stanovanjskih prostorov, ki se postavijo v letu 1927, za dobo 20 let proste občinskih in cestnih doklad, kar predstavlja približno 40% vrednosti nove stavbe.

Županstvo bo šlo novim graditeljem v vsakem oziru kar najbolj na roko.

Županstvo mestne občine Kočevje

dne 15. maja 1927.

Mestni župan: Dr. Ivan Sajovic.

Cementno opeko

prvovrstno blago, po Din 1:25 komad, franko skladišče Kočevje nudi, dokler traja zaloga.

Matija Klun
Kočevje.

ZOBNI ATELJE BORIS BAN, Kočevje

vis à vis župne cerkve, hiša tvrdke Peter Petsche

izvršuje solidno in zanesljivo vsa v zobotehnično stroko spadajoča dela. — Vsak delavnik od 8. do 12. in od 2. in 5. ure, ob nedeljah od 8. do 12. ure.

Zlate, srebrne, porcelanaste in cementne plombe, zlate mostičke in krone, umetno zobovje, čiščenje zob, pritrjevanje, obnova.

CENE IN DELO BREZ KONKURENCE!

DIJAŠKI DOM KOČEVJE.

Največji tovrstni internat Jugoslavije.

Prvovrsten internat za srednješolsko učečo se mladino pod pedagoškim vodstvom in nadzorstvom aktivnih srednješolskih profesorjev.

Krasna igrišča. — Smrekovi gozdovi. — Lastni vrtovi. — Lastna ekonomija.
Popolna prvovrstna oskrba. — Radiokoncerti. — Nizke cene.

STEVILO MEST OMEJENO NA 100 GOJENCEV.

5% Mestna hranilnica v Kočevju

Uradni prostori so v Gradu Trg Kralja Petra Osvoboditelja.

Uradni dnevi vsak dan od 8. do 11. ure dopoldne
in ob sejnih od 8. do 12. ure dopoldne.

Stanje vlog dne 1. julija 1926:
Din 20,836.000.—

Obrestna mera za hranilne vloge (brez odbitka rentnega davka) 5%
Obrestna mera za hipoteke 8%
Obrestna mera za menice 12%